

Phẩm 19: QUÁN VỀ THỜI (Gồm 6 kệ)

Hỏi: Phải có thời gian, vì nhân đối đãi mà thành. Nhân có thời quá khứ, mà có thời vị lai, hiện tại, nhân thời hiện tại mà có thời quá khứ vị lai, nhân thời vị lai mà có thời quá khứ hiện tại. Các pháp trên, giữa, dưới, một và khác cũng nhân đối đãi với nhau nên có?

Đáp:

Kệ 1:

Nếu nhân thời quá khứ

Có vị lai, hiện tại

Vị lai và hiện tại

Phải có trong quá khứ.

Nếu nhân thời quá khứ mà có thời vị lai hiện tại, ở trong thời quá khứ phải có thời vị lai hiện tại. Vì sao? Vì tùy theo chỗ sở nhân mà có pháp hiện thành. Chỗ ấy phải có pháp ấy, như nhân nơi đèn mà có ánh sáng, tùy chỗ có đèn phải có ánh sáng. Như vậy nhân nơi thời quá khứ mà có thời vị lai hiện tại, thì ngay trong thời quá khứ phải có thời vị lai hiện tại. Nếu trong thời quá khứ đã có thời vị lai hiện tại, thì cả ba thời đều gọi là thời quá khứ. Vì sao? Vì thời vị lai hiện tại có ở trong thời quá khứ. Nếu tất cả thời đều quá khứ cả, thì không có thời vị lai hiện tại, vì đều là quá khứ. Nếu không có thời vị lai hiện tại, thì cũng không có thời quá khứ. Vì sao? Vì thời quá khứ nhân nơi thời vị lai hiện tại mà có, nên gọi là thời quá khứ. Như nhân nơi thời quá khứ mà thành thời vị lai hiện tại, như vậy cũng có thể nhân nơi thời vị lai hiện tại mà thành thời quá khứ. Nay đây vì không có thời vị lai hiện tại, nên thời quá khứ cũng không có.

Thế nên trước đó nói nhân nơi thời quá khứ mà thành thời vị lai hiện tại, việc ấy không đúng. Nếu bảo trong thời quá khứ không có thời vị lai hiện tại, mà lại nói nhân nơi thời quá khứ nên thành có thời vị lai hiện tại, là không đúng. Vì sao?

Kệ 2:

Nếu trong thời quá khứ

Không vị lai, hiện tại

Thì vị lai, hiện tại

Làm sao nhân quá khứ.

Nếu thời vị lai hiện tại không có ở trong thời quá khứ, thì làm sao nói nhân thời quá khứ nên thành có thời vị lai hiện tại. Vì sao? Vì nếu

ba thời có tướng trạng khác nhau, thì không thể nhân nơi đối đãi nhau mà thành. Như bình, áo v.v... mỗi vật tự thành riêng, chứ không nhân nơi thời quá khứ, thì thời vị lai hiện tại không thành, không nhân nơi thời hiện tại thì thời quá khứ vị lai không thành, không nhân nơi thời vị lai thì thời quá khứ hiện tại không thành. Trước kia ông nói trong thời quá khứ tuy không có thời vị lai hiện tại, nhưng nhân nơi thời quá khứ mà thành, thời vị lai hiện tại, là không đúng.

Hỏi: Nếu không nhân nơi thời quá khứ mà vẫn thành thời vị lai hiện tại, thì có lỗi gì?

Đáp:

Kệ 3:

*Không nhân thời quá khứ
Không có thời vị lai
Không có thời hiện tại
Nên không có hai thời.*

Không nhân nơi thời quá khứ thì không thành thời vị lai hiện tại. Vì sao? Vì nếu không nhân nơi thời quá khứ mà có thời hiện tại, vậy ở chỗ nào có thời hiện tại? Nếu không nhân nơi thời quá khứ mà có thời vị lai, vậy ở chỗ nào có thời vị lai? Thế nên không nhân nơi thời quá khứ thì không có thời vị lai, hiện tại. Như vậy, vì nó đối đãi nhau mà có, nên thật không có thời.

Kệ 4:

*Do nghĩa lý như vậy
Nên biết hai thời kia
Trên, giữa, dưới, một khác
Các pháp ấy đều không.*

Do nghĩa lý như vậy nên biết hai thời vị lai hiện tại kia cũng có, và các pháp trên, giữa, dưới, một, khác v.v... cũng đều không có. Như nhân trên mà có giữa dưới, lìa trên thì không có giữa dưới, nếu lìa trên mà có giữa dưới, thì không phải đối đãi nhau. Nhân một nên có khác, nhân khác nên có một, nếu một thật có thì không cần nhân khác mà có, nếu khác thật có thì không cần nhân một mà có. Các pháp như vậy đều nên phá như vậy.

Hỏi: Như vì có năm tháng ngày giờ sai khác nên biết có thời?

Đáp:

Kệ 5:

*Thời trụ không thể được
Thời đi cũng không được*

Kệ 6:

*Nếu thời không thể được
Làm sao nói tướng thời.
Nhân vật mà có thời
Lìa vật đâu có thời Vật còn
không có được
Huống gì lại có thời.*

Thời, nếu không ở yên, thì không thể có thời, thời ở yên cũng không thể có thời. Nếu thời không thể có được thì làm sao nói tướng trạng của thời. Nếu không tướng trạng thời thì không có thời. Chỉ nơi vật thể sinh ra nên gọi là thời vậy lìa vật thể thì không có thời.

Từ trước lại đây đã dùng mỗi lý do phá các vật thể. Vật thể không có nên không có thời.
